

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Мр Невена Варница
ДУБРОВАЧКЕ СТУДИЈЕ ДРАГОЉУБА ПАВЛОВИЋА

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовано комисију 16. 5. 2014, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду
2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: Др Светлана Томин, редован професор за научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности (предмет: Средњовековна књижевност) изабрана у звање 28. 3. 2013, Филозофски факултет у Новом Саду (члан комисије и писац реферата); Др Зоја Карановић, редован професор за научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности (предмет: Народна књижевност), изабрана у звање 8. 7. 1997, Филозофски факултет у Новом Саду (председник комисије); Др Ирена Арсић, ванредан професор за научну област Српска и јужнословенске књижевности, (предмет: Српска књижевност од ренесансе до рационализма), изабрана у звање 15. 6. 2013, Филозофски факултет у Нишу (члан комисије).
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Невена, Петар, Варница
2. Датум рођења, општина, република: 8. 1. 1975. Нови Сад, Република Србија
3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 21. 4. 2008. Филозофски факултет у Новом Саду – <i>Барокне посланице 17. века на тлу Боке Которске</i>
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Наука о књижевности
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: ДУБРОВАЧКЕ СТУДИЈЕ ДРАГОЉУБА ПАВЛОВИЋА
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл. Дисертација Невене Варнице има укупно 210 страна. Сачињавају је увод <i>Књижевноисторијски рад Драгољуба Павловића</i> (стр. 8–26) и пет поглавља: 1. <i>Марин Држић и Иван Гундулић у виђењу Драгољуба Павловића</i> (стр. 26– 56); 2. <i>Студије о другим дубровачким писцима</i> (стр. 56–74); 3. <i>Студије о жанровима и општим књижевноисторијским проблемима</i> (стр. 74–113); 4. <i>Антологије дубровачке поезије</i> (стр. 113–155); 5. <i>Краћи текстови, прикази и друге публикације</i> (стр. 155–173). Након овога следе <i>Закључак</i> (стр. 173–178) и <i>Литература</i> , која се састоји из <i>Библиографије Дубровачких студија Драгољуба Павловића</i> (I. Прикази, II. Краћи текстови, III. Студије, IV. Приређене књиге, V. Ауторске књиге), и <i>Секундарне литературе</i> (стр. 178–206). Тезу окончава <i>Summary</i> (стр. 206–210).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У *Уводу* докторске дисертације *Дубровачке студије Драгољуба Павловића* мр Невена Варница истакла је да је Драгољуб Павловић био један од најзначајнијих српских књижевних историчара двадесетог века, који је, у свом вишедеценијском научном раду, написао око две стотине различитих студија, приказа, краћих текстова, лексиконских и енциклопедијских одредница.

Половина Павловићевих радова уско је везана за књижевност старог Дубровника. Његова проучавања мр Невена Варница позиционира, у ширем контексту, у корпус средњовековне и дубровачке књижевности у јужнословенским оквирима, а у ужем у „старију” књижевност.

Научни кредо, који Драгољуб Павловић није непосредно формулисао, кандидаткиња је, не само у *Уводу* већ и у целини рада аргументовано описала као научноистраживачки, архивски, компаративни и библиографски рад, који у нашој историји књижевности има дугу и плодну традицију. Кандидаткиња тако посебно, с разлогом, истиче вишеструки утицај Павла Поповића (Павловићевог професора и, касније, сарадника), како на Павловићев метод тако и на његово опште виђење и књижевноисторијско ситуирање дубровачке књижевности. Ово представља један од квалитета рада у целини.

Метод Драгољуба Павловића, такође се не оцртава само у *Уводу*, где је сажето формулисан, већ и у осталом делу рада. Према тумачењу мр Невене Варнице, тај метод је доследно конципиран у две фазе – најпре је износио чињенице, засноване на континуираном архивском раду и непосредном изучавању грађе и заокруживао слику о животу неког аутора, потом је анализирао и интерпретирао књижевна дела, оцртавајући, притом, шири социјални и културни контекст пишевог живота и рада. Сагледавање и истицање тог особеног културолошког аспекта Павловићевог рада садржано у целини ауторкиног истраживања, такође представља један од значајних квалитета рада. У *уводу* је представљена и структура рада и указано је на то који су аутори писали о Драгољубу Павловићу.

Поглавље *Марин Држић и Иван Гундулић у виђењу Драгољуба Павловића* обухвата у целини Павловићево разнородно бављење овом двојницом, свакако најзначајнијих дубровачких писаца ренесансе и барока. Павловић је, указује кандидаткиња, приказивао научна издања њихових дела и сам их приређивао; уврштавао је њихове стихове у антологијске изборе дубровачког песништва; писао о њиховом животу и делу у различитим приликама и пратио оно што су о њима писали други аутори. Ово представљање је детаљно и систематично, оно укључује и јасно смештање Павловићевог рада у круг њему савремених истраживања и представљање касније научне рецепције његових дела. Пошто је интересовање за Држића и Гундулића постојало током свих деценија Павловићевог научног рада, ауторка се определила за хронолошко представљање овог сегмента његових истраживања, али је притом истакла и битна проблемска чворишта.

Приређивачка концепција Драгољуба Павловића, према мишљењу мр Невена Варнице представља израз веровања у то да се дубровачки писци старијих епоха могу приближити и читаоцима који, првенствено, нису уско везани за струку. Управо због тога што његова приређивања Држића и Гундулића нису била намењена само ученицима и студентима, Драгољуб Павловић изоставио је поједине сегменте текста, што води закључку да је он приредио издање које би било популарније и ближе ширем кругу читалаца. Приређујући Гундулићева дела он као да је слутио данашњу „кризу читања” и различите скраћене верзије књижевних дела. Закључак мр Невене Варнице јесте да се, са становишта комплексног истраживања књижевности, овакав поступак може сматрати непримерним, али да се, с друге стране, поређењем с неким од данашњих скраћених и „прилагођених” лектира, заправо виде високи квалитети Павловићевог рада. Његова скраћивања *Османа* нису произвољна, већ рађена са свешћу да су намењена средњошколском програму.

Кандидаткиња је изложила и аргументовала предности и мане његовог приређивачког рада. Поједини тумачи Павловићевог приступа (Б. Ђорђевић, Л. Плејић Поје) сматрају да је његов концепт застарео и превазиђен, али је потребно узети у обзир и становиште да он није био превазиђен у времену када је настао, као и то да има елемената који су и те како модерни и блиски савременом читаоцу и гледаоцу. На овај начин мр Невена Варница сагледава (па у одређеној мери и правда) његово одступање од научних узуса у приређивању појединих дела, које је водило краћењу и избацивању сегмената за које је сматрао да су модерном читаоцу нејасни и незанимљиви. Исто тако, детаљно је представила и критичку рецепцију овог дела Павловићевог рада. Као посебан допринос издвојила је Павловићево истраживање Држићевог живота и, нарочито, открића везана за заверу, која су већ истакнута у научној литератури.

У Павловићевом бављењу делом Марина Држића и Ивана Гундулића мр Невена Варница препознаје импулс који је прожимао целину његовог изучавања и представљања књижевности старог Дубровника: жељу да се широј читалачкој публици она прикаже као вредна, жива и још увек привлачна књижевна баштина.

Друго поглавље под насловом *Студије о другим дубровачким писцима* систематизује и представља Павловићеве најзначајније радове о Хорацију Мажибрадићу, Валу Валовићу, Влаху Сквандровићу, Марину Геталдићу, о дубровачком биографу – Ђорђу Башићу, и о двојици писаца седамнаестог века – Ивану Бунићу и Стијепу Ђорђићу (Ђурђевићу).

У овом поглављу кандидаткиња је показала једну од особености Павловићевог приступа: он је, захваљујући одређеним подацима из ауторовог живота, расветљавао и тумачио поједине сегменте његовог дела, али је, истовремено, анализирајући дела, успевао да дође до нових сазнања о животу писца, али и да прецизније оцрта општи културни и историјски контекст његовог стварања. О Стијепу Ђурђевићу се, на пример, веома мало знало, све док Драгољуб Павловић није успоставио његову биографију и расветлио значајне сегменте Ђурђевићевог дела.

Кандидаткиња је указала на сва открића Драгољуба Павловића везана за поменуте писце, посебно је нагласила његове вредне научне резултате, који су настали првенствено архивским радом. Приметила је, такође, да је у своје студије о дубровачким писцима он доследно уметао пасаже којима је приказивао друштвеноисторијске и културолошке прилике у Дубровачкој Републици.

У поглављу *Студије о жанровима и општим књижевноисторијским проблемима* реч је о следећим жанровима: ерудитна комедија, мелодрама, маскерате, пародије петраркистичке поезије и љубавна лирика. О пародијама, комедији и мелодрами Драгољуб Павловић написао је засебне студије, док се љубавном поезијом посебно бавио састављајући антологије и предговоре антологијама дубровачке лирике. Међу првима је писао о мелодрами и истакао њен, како драмски, тако и позоришни значај. Уочио је да се мелодрама усталила у Дубровачкој републици чак неколико деценија раније него што се проширила у Француској и Енглеској. Павловић је, исто тако, међу првима писао о бароку, и сви касније проучаваоци – и српски и хрватски – полазили су од његових вредних резултата. У Павловићевој студији о бароку, према мишљењу мр Невене Варнице, кључно место има тема словинства, која се, као патриотска тема, једноставно, била поклопила са историјским догађајима који су се збили током седамнаестог века.

Кандидаткиња посебно истиче да је Драгољуб Павловић писао не само о популарним жанровима, него и о општим и теоријским питањима везаним за дубровачку књижевност. Учила је, такође, да је Павловић, када је писао о другим културолошким појавама из ренесансног и барокног Дубровника, текстове илустровао примерима из драмског или лирског песништва. То је нарочито приметно у текстовима о комедији и мелодрами јер је за примере ових књижевних врста наводио дела Марина Држића и Ивана Гундулића. Кандидаткиња је закључила да је Драгољуб Павловић на различите епохе старијих књижевности, заправо, „гледао као на живе појаве”. Он је, и то је веома битно, различите периоде – усмене и писане књижевности – народне, средњовековне и дубровачке, посматрао у непрекидном прожимању. И нека од новијих проучавања књижевности високо су вредновала „динамичко схватање” периодизације Драгољуба Павловића, на шта је својевремено указао и Димитрије Богдановић у *Историји старе српске књижевности* (Београд, 1980).

У поглављу *Антологије дубровачке поезије* мр Невена Варница анализирала је дубровачку поезију у виђењу Драгољуба Павловића, које је изразио кроз своје предговоре књигама *Дубровачка поезија. Зборник*, Београд, 1950, *Дубровачке поеме*, Београд, 1953. и *Antologija dubrovačke lirike*, Београд, 1956. Најпре је приказала начин састављања ових антологија и избор песника, потом дефинисала Павловићев приступ овој распеваној, мелодиозној и богатој ренесансној лирици. У њој је изражена „неограничена владавина стиха” најзаступљенија је љубавна лирика, а приметан је промењен став према жени. Закључила је да је, захваљујући истанчаном осећају за поезију, Драгољуб Павловић у песништву дубровачких петраркиста петнаестог и шеснаестог века препознао верно изражавање односа ренесансног човека према жени. Он сам је заступао тезу да су развој тема и мотива попут љубави на први поглед, љубави издалека, репертоара детаља женске лепоте условиле друштвене околности. На више примера мр Невена Варница убедљиво је показала да Павловић литерарне поступке и књижевне чињенице објашњава културноисторијским подацима везаним за епоху и

друштвеноисторијским околностима које су утицале на њихов развој. Кандидаткиња сматра да антологичарски рад Драгољуба Павловића до данас није изгубио свој значај, иако су након Павловићеве, уследиле антологије Мирослава Пантића и Злате Бојовић. Веома је важно њено указивање да Павловићев текст у овим изборима јесу, заправо, праве студије о културној историји Дубровника и његовој свакодневици. Они представљају врхунац његовог бављења дубровачким књижевношћу, јер су показали колико је обимна дубровачка поезија, као и колика је њена тематска и мотивска разноликост.

У поглављу *Краћи текстови, прикази и друге публикације* представљени су и интерпретирани мањи прилози и прикази стручне литературе. Павловић је приказао рад Салка Назечића о Ивану Гучетићу Млађем, студију Јорја Тадића *О друштвеној структури Далмације и Дубровника*, потом писао о приређеним књигама у два тома Мирослава Пантића *Поетика хуманизма и ренесансе* и књизи *Из старог Дубровника* од Петра Колендића, коју је такође приредио Мирослав Пантић. Објавио је приказ и поводом књиге Миливоја Петковића *Дубровачке маскерате*. У краћем тексту *Ко је написао „Јеђупку“?* који је штампан у Политици, Павловић је трагао за аутором овог дела. Мр Невена Варница указала је да су жене у старом Дубровнику биле теме неколико написа Драгољуба Павловића током више година његовог рада и да је о овој теми писао у неколико наврата и у публикацијама различитог карактера. У предговорима антологија бавио се њиховим друштвеним статусом, идеалом женске лепоте, а у дневном листу *Правда* пред Други светски рад објавио је текст о друштвеном положају Дубровкиња. Кандидаткиња је анализирао и ауторске књиге у којима су сабране различите студије Драгољуба Павловића *Из књижевне и културне историје Дубровника*, *Из наше старије књижевности (Студије и članci)* и *Старија југословенска књижевност*.

У *Закључку* дисертације *Дубровачке студије Драгољуба Павловића* целовито је сагледан читав научни опус Драгољуба Павловића, у оквиру ког је јасно формулисана његова допринос изучавању дубровачке књижевности. Кандидаткиња је доследно пратила своју првобитну тезу о ширини интересовања овог научника, која је обухватила не само књижевну, него и културну историју Дубровника. Павловић је објашњавао различите културне и социолошке појаве у Републици и доводио их у везу са литерарним стварањем, што његовом делу даје одлике ширег културноисторијског приступа и истраживања. Због тога Драгољуб Павловић с правом може да буде посматран као претеча аутора који се данас баве историјом приватног живота.

Литература обухвата комплетну *Библиографију Дубровачких студија Драгољуба Павловића* (23 приказа, 28 краћих текстова, 20 студија, 14 приређених књига, 5 ауторских књига), као и *Секундарну литературу* (посебну и општу).

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

- 1.) Драгољуб Павловић о Циву Гундулићу, Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, XXXIV/1, Нови Сад, 2009, 323–329.
- 2.) Драгољуб Павловић као изучаваоц средњовековне књижевности, Међународни тематски зборник „Косово и Метохија у цивилизацијским токовима”, књ. 2, Косовска Митровица, 2010, 211–219.
- 4.) Ерудитна комедија и мелодрама – две драмске врсте у виђењу Драгољуба Павловића, Зборник Матице српске за сценске уметности, Нови Сад, 49/2013, 105–114.
- 5.) Књижевност и култура средњовековне Србије и Босне у виђењу Драгољуба Павловића, Свеске Матице српске : серија књижевности и језика, Нови Сад, 54/2013, св. 15, 47–52.
- 6.) Упоредна проучавања дубровачке и усмене књижевности у другој половини 20. века и на почетку 21. века, Зборник : Савремена српска фолклористика, књ. I, 2013, 307–314.
- 7.) Дубровачке Цвијете Узорићеве, Зборник : Аспекти идентитета и њихово обликовање у српској књижевности, уредник проф. др Горана Раичевић, Филозофски факултет, Нови Сад, 2014, 111–120.
- 8.) Један београдски професор – Драгољуб Павловић, Зборник: У спомен на Боривоја Маринковића, уредили Никола Грдинић, Светлана Томин, Невена Варница, Филозофски факултет, Нови Сад, 2014, 273–279 (у штампи).

уз напомену:

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Представљајући целовит корпус Павловићевог бављења дубровачком књижевношћу мр Невена Варница указала је на доминантни научни метод у Павловићевом раду, као и на особености његовог приступа. Истакла је Павловићев смисао за синтезу, као и за решавање најкрупнијих проблема у својој области. Проучавајући његове дубровачке студије, кандидаткиња је показала свест о некој врсти Павловићеве позиције у српској науци о књижевности, првенствено кроз рецепцију његових ставова. Основно питање од ког је пошла јесте колико су данас актуелни његови радови, да ли и даље стоје његови закључци и да ли, и како, његове тезе утичу на даља изучавања старијих епоха. Поред тога, увидом у све објављене текстове Драгољуба Павловића, уочила је да се рефлексии из културе и литературе старог Дубровника јављају и у радовима и студијама из других епоха. Поредиши књиге, студије и чланке које је Павловић посветио народној, средњовековној и дубровачкој књижевности, као и књижевности од осамнаестог до двадесетог века, дошла је до закључка да је овај врстан научник и савестан трагалац био доследан у свом методу.

Мр Невена Варница у својој докторској дисертацији аргументовано је образложила своје мишљење о Драгољубу Павловићу као о једном од најзначајнијих српских историчара књижевности у двадесетом веку.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

5.1. НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Начин приказа и тумачења резултата у овој дисертацији показао је да мр Невена Варница добро познаје научни опус Драгољуба Павловића, чији рад на дубровачкој књижевности је у целости представила и систематизовала према темама и областима. Поред овог, остварила је и остале предвиђене циљеве истраживања – указала је на доминантни научни метод у раду Драгољуба Павловића и сагледала његове резултате у контексту целовитог проучавања ове области. Докторска дисертација Дубровачке студије Драгољуба Павловића написана је јасним стилем, прегледно, формулације су прецизне, добра је унутрашња организација текста и закључци су изведени логично. Истраживање је било широко засновано и довело је до високог позиционирања Драгољуба Павловића међу српским историчарима књижевности. Комисија је позитивно оценила начин приказа и представљања резултата истраживања мр Невене Варнице.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

Дисертација Невене Варнице *Дубровачке студије Драгољуба Павловића* написана је у складу са образложењем теме

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе

Дисертација садржи све битне елементе

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Дисертација мр Невене Варнице *Дубровачке студије Драгољуба Павловића* јесте оригиналан допринос науци по томе што је остварила целовито сагледавање научног опуса Драгољуба Павловића, посебно анализирајући и класификујући његове дубровачке студије. Резултате Павловићевог рада мр Невена Варница сагледала је у компаративном контексту изучавања ове области и указала на његов изузетан значај међу проучаваоцима српске и хрватске књижевности ренесансе и барока на јужнословенском простору. Пратила је, такође, и рецепцију на коју су наишли главни Павловићеви ставови и закључци. На тај начин, ова њена дисертација представља и прилог проучавању наше књижевне историографије.

Веома је важно кандидаткињино скретање пажње на чињеницу да је, по начину свог изучавања не само књижевне, него и културне историје Дубровника, посебно приватног живота, Павловић био испред свог времена. Мр Невена Варница одлично је запазила да је, управо по овој врсти интересовања, Драгољуб Павловић, половином прошлог века, представљао јединствену појаву. Истраживање приватног живота које је код њега присутно, тек је у наше време доживело свој пуни замах.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања
Дисертација нема недостатака
X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
- да се докторска дисертација Дубровачке студије Драгољуба Павловића прихвати, а кандидаткињи мр Невени Варници одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Проф. др Светлана Томин

Проф. др Зоја Карановић

Проф. др Ирена Арсић

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.